

S. Sayısı : 314

Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve Belediyelerce alınmakta olan damğa, tayıare ve Belediye resimleri ile Darülâceze hissesinin mikdarına ve sureti istifasına dair kanun lâiyhası ve Bütçe, Dahiliye ve Maliye encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası (1/1122)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Müdürlüğü

Sayı: 6/2663

22 - VI - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve belediyelerce alınmakta olan damga, tayıare ve belediye resimleriyle darülâceze hissesinin mikdarı ve sureti istifası hakkında Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 15 - VI - 1938 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
C. Bayar

Esbabı mucibe

Halkın bedîi eğlence ihtiyacını tatmine yarayan tiyatro ve sinemalar memleketimizde, ihtiyaca kâfi gelecek derecede inkişaf edememiştir. Tiyatro ve sinemanın yalnız bir eğlence vasıtası olmadığı ve her ikisinin de halkın seviyesini yükseltmekte büyük tesirleri bulunduğu şüphesizdir. Bu iki güzel sanat şubesinin memlekette inkişafını temin etmek üzere her şeyden evvel bunların halkın rağbetine mazhar olması ve bunun için de bu müesseselerin halktan alacağı damga ücretlerinin yüksek bulunmaması lâzımdır.

Hükümet memlekette sahne hayatının tamim ve inkişafını temin etmek üzere icab eden tedbirleri almış olmakla beraber bu tedbirleri malî cihetten de takviye etmeği faydalı bulmuştur. Bu cümleden olarak gerek tiyatro ve sinemaların gerek artistlerin kazanç vergileri, kazanç vergisi kanununun tadiline dair olan lâiyha ile indirilmiş olup bu lâiyha ile de tiyatro ve sinemaların dühuliyе biletlerinden alınmakta olan resimlerin tahfifi derpiş edilmiştir.

Tiyatro ve sinemaların dühuliyе biletlerinden halen Devletçe damga ve tayıare resimleri ve belediyelerce de belediye resmi ve darülâceze bulunan yerlerde darülâceze hissesi alınmakta ve bunların yekûnu bilet bedellerinin % 21,5 ilâ 28,5 na baliğ olmaktadır.

Yukarıda arzedilen maksadların istihsali için bu lâiyha ile mevzubahs resimler bilet bedelinin % 10 una indirilmektedir. Bundan başka halen Devlet, belediye, darülâceze teşkilâtı tarafından ayrı ayrı takib edilmekte olan bu resimlerin Maliyece tahsil edilerek alâkadar teşekküllere verilmesi suretile belediye ve darülâcezeler tahsil ve kontrol masraflarından kurtarılmakta ve müesseselerin de muhtelif teşkilât ile karşılaşmaları bertaraf edilmektedir.

Halkın bu müesseselerden ucuz istifade etmelerini temin için Devlet ve belediyelerce yapılan bu tenzilâta tiyatro ve sinema sahiblerinin de bilet bedellerini ehemmiyetli mikdarda indirmek suretile iştirak ettirilmeleri lâzımdır. Hükümet mevcut mevzuatın verdiği salâhiyetler dahilinde bu ciheti temine matuf bütün tedbirleri ittihaz edecektir.

Bütçe, Dahiliye ve Maliye encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

*Bütçe, Dahiliye ve Maliye
encümenlerinden mürekkeb*

Muhtelit encümeni

Mazbata No. 208

Esas No. 1/1122

27 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve belediye-lerce alınmakta olan damga, tayyare ve belediye resimleriyle darülâceze hissesinin mikdarı ve istifa sureti hakkında olup Başvekâletin 22 haziran 1938 tarih ve 6/2663 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihasının Bütçe, Maliye ve Dahiliye encümenlerinden mürekkeb Muhtelit bir encümende müzakeresi Umumî Heyetin 22 haziran 1938 tarihli 79 ncu inikadında kabul edilmiş olmakla lâyiha mezkûr encümenlerden mürekkeb muhtelit encümende Dahiliye ve Maliye vekilleri hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu :

Lâyiha tiyatro ve sinemaların bilet bedelleri üzerinden muhtelif mahallere göre değişen ve yüzde 21 ilâ yüzde 28 derecelerinde alınmakta olan damga, tayyare ve belediye resim ve vergilerile darülâceze hissesinin her yerde seyyanen yüzde ona indirilmesini ve bunların tahsil ve kontrol usullerinin tanzimini istihdaf etmektedir.

Halkın ihtiyaçları arasında esaslı bir mevki tutan ve bedii, içtimaî ve terbiyevî tesirleri bakımından da Devleti yakından alâkadâr eden tiyatro ve sinemalara daha çok alâka celbetmek ve her sınıf halkın bu yerlerden istifadesini temin etmek ancak buralara giriş ücretlerini her keseye elverişli bir dereceye indirmekle mümkün olacağını gören Hükümet meseleyi tedkik etmiş ve varidat olarak bu ücretler üzerinden şimdiye kadar alınmakta olan muhtelif vergi, resim ve hisselerden ne derece fedakârlık yapılabileceğini ve bu verginin bir elden idare ve murakabe usulünü vazederek cibayet masraflarının azalmasını, buna mukabilde sinemacıların masraf ve kârlarını kontrol ederek icab eden tenzilâtı yaptırmak salâhiyetinin belediyelerin vazifeleri arama konulmasını temin eden hükümleri işbu lâyiha ile tesbit eylemiş bulunmaktadır.

Esaslı bir tedkik mahsulü olarak getirilmiş

olduğu anlaşılan lâyiha esas itibarile Encümenimizce kabul edilmiş ve maddelerde aşağıda arzedilen bazı değişiklikler yapılmıştır.

Birinci madde ile yüzde on olarak tesbit edilen verginin bazı bilet ücretleri üzerindeki hesabı yirmi paradan daha aşağı olması ihtimali mevcut olduğundan bu mikdarın hesap ve tahsili mümkün görülemeyerek her yirmi paradan aşağı kesirlerin yirmi paraya iblâğ olunacağına dair maddeye bir hüküm ilâve edilmiş ve üzerinde kıymeti yazılı olmayan biletlerin beheri beş lira kıymetinde addolunacağına dair olan fıkrası cezaî mahiyette bulunduğu buradan çıkarılarak tadilen üçüncü maddeye ilâve edilmiştir.

Üçüncü maddede tiyatro ve sinemalarda bilet kullanılması mecburiyeti konulmuş ise de meccanî veya tenzilâtlı ücretle gireceklerden resmin alınıp alınmayacağı hakkında bir kayid konulmamıştır. Yapılan müzakere neticesinde encümen bunların da vergiye tâbi olmaları esasını kabul etmiş ve maddeye bunu temin eder şekilde bir kayid ve bu hükme riayet etmeyenlerle biletlerin üzerinde yazılı ücrete vergiyi idhal edenler hakkında yapılacak muameleyi gösteren bir fıkra ilâve edilmek suretile madde yeniden yazılmıştır.

Ancak bedava veya tenzilâtlı ücretle gireceklere dair konulan kayiddeki tenzilâtlı ücret tâbirinden maksad halk veya talebe için umumî şekilde tenzilâtlı olarak yapılan oyunlar kastedilmiş olmayıp sinema ve tiyatrocuların hususî surette bazı eşhasa oturdukları mevkiin umumî tarifeye göre muayyen olan ücretinden tenzilât yapmış olmaları hali kastedilmiş olup bu gibi ahvalde kendisine tenzilât yapılan veya bedava kabul edilen şahsın oturduğu mahallin umumî tarifeye göre muayyen olan ücreti üzerinden resmin alınması temin edilmek istenmiştir.

Sinemalarda daha çok ucuzluk temini için ha-

riğten getirilmek zaruretinde bulunan filimlerin gümrük resminden de tenzilât yapılması lâzımgüleceğini izah eden Hükûmet bunun temini için kendisine mezuniyet verilmesini istemiş ve Encümenimizce yerinde görülen bu talep dahi kabul olunarak lâyhaya altıncı madde eklenmiştir.

Lâyihanın ikinci maddesinde hususî bir pul istimal edileceği tesbit edildiğinden bu pulun tab ve tevziine kadar vekâletin ihzar edeceği sürsajlı damga pulları kullanmak ve bu pulların da sevk edilmediği mahallerde muvakkaten resmin nakden istifasını temin üzere lâyhaya bir de muvakkat madde eklenmiştir. Bunlardan başka maddelerde yapılan değişiklik yazıya ve şekle aiddir. Bu esaslar dairesinde Encümenimizce yeniden hazırlanan lâyiha müstacelen müzakere edilmek dileğile Umumî heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Muhtelit E. Reisi	M. M.	Kâtib
Isparta	Trabzon	İstanbul
Mükerrem Ünsal	R. Karadeniz	F. Öymen

Balıkesir	Çorum	Çorum	Diyarbakır
E. Adakan	E. S. Akgöl	İ. K. Alparsar	H. Öviz
Gazi Anteb	İzmir		Kayseri
A. H. Ayerdem	H. Çakır		N. Kerven
Kırklareli	Malatya		Malatya
Ş. Ödül	O. Taner	Emrullah Barkan	
Mardin	Ordu		Seyhan
R. Erten	H. Yalman		N. Eldeniz
Sıvas	Tokad		Trabzon
Mitat Şükrü Bleda	Galib Pekel		Sırrı Day
Burdur	Erzurum		Erzurum
H. Onaran	N. Elgün	Z. Soydemir	
Kocaeli	Malatya		Sıvas
A. Said Akbaytuğan	M. Öker		S. Görkey
Sıvas	Tokad		Tekirdağ
Remzi Çiner	H. Ergun		C. Uybadın
Zonguldak	Bayazid		Bursa
Rifat Vardar	İhsan Tav	Dr. Galib Kahraman	
Diyarbakır	İstanbul		İzmir
R. Bekit	Atıf Bayındır		Kâmil Dursun
Tekirdağ			Manisa
Fayik Öztrak			Tahir Hitit

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve belediyelerce alınmakta olan damga, tayyare ve belediye resimleriyle Darülaceze hissesinin mikdarına ve sureti istifasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Tiyatro ve sinemaların bilet bedelleri üzerinden damga, tayyare ve belediye resimleri ile Darülaceze hissesi olarak bir kuruştan aşağı olmamak üzere yüzde 10 resim alınır. Bilet bedelinden maksad, bu vergi haricinde temaşa ücreti olarak müessese tarafından alınan paranın tamamıdır.

Üzerinde kıymeti yazılı olmayan biletlerin beheri beş lira kıymetinde addolunarak o suretle resim alınır.

MADDE 2 — Bu resim biletler üzerine Maliye vekâletince bastırılacak hususî pulların il-sakı suretile istifa olunur. Maliye vekâletince tayin olunacak yerlerde resmin biletlere matbu damga vazı suretile istifası mecburidir. Resmin tahsil ve kontrolü Maliye memurları tarafından icra edilir.

MUHTELİT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve belediyelerce alınmakta olan damga, tayyare ve belediye resimleriyle darülaceze hissesinin mikdarına ve sureti istifasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Tiyatro ve sinemaların bilet bedelleri üzerinden damga, tayyare ve belediye resimleriyle darülaceze hissesi olarak bir kuruştan aşağı olmamak üzere yüzde on resim alınır. Resmin hesabında her yirmi paradan aşağı kesirler yirmi paraya iblâğ olunur.

Bilet bedelinden maksad, bu vergi haricinde temaşa ücreti olarak müessese tarafından alınan paranın tamamıdır.

MADDE 2 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 3 — Tiyatro ve sinemalarda bilet kullanılması mecburidir.

Buralarda bilet kullanılmaması veya duhuliyeye ücreti alındığı halde bazı müşterilere bilet verilmemesi veya alınan ücretten eksik bilet verilmesi veyahud satılan biletlerin müşterilerden alınıp tekrar satışa çıkarılması hallerinde damga resmi kanununun (13) ncü maddesinin (9) ncü numarası hükmü tatbik olunur.

Bu kanun mucibince alınan vergi bilet bedeline dahil edilemez. Edildiği takdirde bu miktardan da vergi alınır.

MADDE 4 — Bu vergi tahsilâtından :

- % 2 si damga resmi,
- % 3 ü tayyare resmi,
- % 2 si belediye resmi,
- % 3 ü darülâceze hissesi,

Olarak tefrik ve damga ve tayyare resimleri aid olduğu fasıllara irad kayıtlı olunur.

Darülâceze bulunan yerlerde darülâceze hissesi darülâcezelere, belediye hissesi de belediyelere, tahsil edildiği ayı takip eden ayın on beşinci günü akşamına kadar tediye edilir.

Darülâceze bulunmayan yerlerde belde halkından fakir ve muavenete muhtaç olanlara yapılacak yardımlara sarfedilmek üzere darülâceze hissesi dahi belediyelere verilir.

Bu resmin tahsil ve kontrolünden dolayı belediye ve darülâcezelere hiç bir masraf almaz.

MADDE 5 — Tiyatro ve sinemalardan mevki itibarıyla alınacak duhuliyeye ücretleri belediyelerce tayin olunur. Muayyen bedel fevkinde

MADDE 3 — Tiyatro ve sinemalarda bilet kullanılması ve biletler üzerinde bedelinin gösterilmesi mecburidir.

İnzibat ve kontrol için alâkadar makamlarca memur edilenler hariç olmak üzere sinema ve tiyatrolara bedava olarak veya tenzilatlı ücretle girenlere, oturdukları mevkiin bilet bedeline göre alınması lâzımgelen vergi mikdarında pulu veya soğuk damgayı havi bilet verilmesi mecburidir.

Sinema ve tiyatrolarda bilet kullanılmaması veya duhuliyeye ücreti alındığı halde bazı müşterilere bilet verilmemesi veya alınan ücretten eksik bedelde bilet verilmesi veyahud satılan biletlerin müşterilerden alınıp tekrar satışa çıkarılması hallerinde damga resmi kanununun 13 ncü maddesinin muaddel 9 ncü numarası hükmü tatbik olunur. Bilet kullanıldığı halde üzerinde bedel gösterilmezse bu biletler beş lira kıymetinde addolunarak ona göre resim ve bunun beş misli ceza alınır.

Bu kanun mucibince alınacak vergi bilet bedeline dahil edilemez ve biletler üzerinde gösterilemez. Buna riayet edilmemesi veya sinema ve tiyatrolara bedava veya tenzilatlı ücretle girenlere oturdukları mevkie göre vergi pulunu veya soğuk damgayı havi bilet verilmemesi halinde 5 ncü maddede yazılı cezalar tatbik edilir.

MADDE 4 — Bu vergi tahsilâtından :

- % 20 si damga resmi
- % 30 u tayyare resmi
- % 20 si belediye hissesi
- % 30 u darülâceze hissesi

olarak tefrik ve damga ve tayyare resimleri aid olduğu fasla irad kaydolunur.

Darülâceze bulunan yerlerde darülâceze hissesi darülâcezelere ve belediye hissesi de belediyelere, tahsil edildiği ayı takip eden ayın 15 ncü günü akşamına kadar tediye olunur. Darülâceze bulunmayan yerlerde belde halkından fakir ve muavenete muhtaç olanlara yapılacak yardımlara sarfedilmek üzere darülâceze hissesi dahi belediyelere verilir.

Bu resmin tahsil ve kontrolünden dolayı belediye ve darülâcezelere hiç bir masraf almaz.

MADDE 5 — Hükümetin teklifi aynen.

duhuliye ücreti alan sinemacılarından birinci defası için 100 lira ceza almır. Tekerrüründe bu ceza beş misle çıkarılır. Belediyelerce tayin olunan duhuliye ücretleri hakkında maddî hesab unsurlarına istinad ederek vaki olacak itirazlar İcra Vekillerince kat'î ve nihai surette hal olunur.

MADDE 6 — 1324 numaralı ve 23 - V - 1923 tarihli damga resmi ve 2459 numaralı ve 28 - V - 1934 tarihli tayyare resmi kanunlarıyla 423 numaralı ve 26 şubat 1340 tarihli belediye vergi ve resimleri kanununun ve 12 nisan 1332 tarihli darülâceze nizamnamesinin bu kanuna muhalif hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden bir ay sonra muteberdir.

MADDE 8 — Bu kanun hükümlerini icraya Maliye ve Dahiliye vekilleri memurdur.

15 - VI - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

MADDE 6 — Bu kanun mucibince alınacak cezaların takib ve tahsilinde damga resmi kanununun 12 nci fıkrası hükümleri tatbik olunur.

MADDE 7 — İcabında Türkiyeye idhal edilecek filimlerin gümrük resimlerinde tadilat yapmağa İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir. Hükümet bu hususta yaptığı tadilatı bir ay zarfında Büyük Millet Meclisinin tasdikına arzeder.

MADDE 8 — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun ikinci maddesi mucibince başılması lâzım gelen pulların hazırlanmasına kadar, bu resmin tahsili üzeri sürsaj edilecek olan damga pulları ile temin olunur. Kanunun meriyete girdiği tarihte henüz sürsajlı pullar sevkedilmemiş olan yerlerde resim, nakden istifa edilir.

MADDE 9 — Bu kanun 15 temmuz 1938 tarihinden muteberdir.

MADDE 10 — 8 nci madde aynen.